

SPIS TREŚCI

Od Redakcji!	3
WOKÓŁ MYŚLI O WYCHOWANIU	
Eugeniusz Moczuk – Thomasa S. Kuhna koncepcja „puzzle solving” jako przedmiot analizy metodologicznej zjawisk społecznych	3
Przemysław P. Grzybowski – Śmiech jako czynnik poprawiania jakości życia w sytuacjach kryzysowych	15
PROBLEMY PEDAGOGIKI SPECJALNEJ	
Teresa Sołtysiak, ks. Mariusz Zbieranek – Nutka historii w szerokiej gamie oddziaływań socjalizacyjnych, profilaktycznych, rewalidacyjnych i resocjalizacyjnych	20
TEORIA I PRAKTYKA PRACY SOCJALNEJ	
Urszula Kempieńska, Jan A. Malinowski – Terapia zajęciowa i jej realizatorzy – z rozwiązań francuskich z odniesieniami do polskich doświadczeń	27
METODY NAUCZANIA I WYCHOWANIA	
Mariola Pałka-Pilecka – Relacja nauczyciel terapeuta a uczeń – z perspektywy personalistycznej	33
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE	
Krystyna Żuchelkowska – Wychowanie dla pokoju w edukacji przedszkolnej	38
LEKTURY STARE I NOWE	
Tomasz Różański – Aktywność turystyczna ludzi starszych a jakość ich życia	42

Streszczenia artykułów w języku angielskim i polskim są zamieszczone na stronie internetowej: www.weakapit.pl

Redakcja naukowa niniejszego numeru:
Urszula Kempieńska, Jan A. Malinowski

CONTENT

From the Editorial Office!	3
AROUND THE PEDAGOGICAL THOUGHT	
Eugeniusz Moczuk – Thomas S. Kuhn, the concept of „puzzle solving” as the subject of methodological analysis of social phenomena	3
Przemysław P. Grzybowski – Laughter as a factor of improving the quality of life in crisis situations	15
PROBLEMS OF SPECIAL PEDAGOGY	
Teresa Sołtysiak, pr. Mariusz Zbieranek – A note of history in a wide range of interventions – socialization, prevention, revalidation, and resocialization	20
THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK	
Urszula Kempieńska, Jan A. Malinowski – Occupational therapy and its implementers – from French solutions with references to Polish experiences	27
EDUCATION AND SOCIALIZATION METHODS	
Mariola Pałka-Pilecka – A personalistic approach to the teacher – student therapeutic relationship	33
PRE-SCHOOL EDUCATION	
Krystyna Żuchelkowska – Education for peace in preschool education	38
OLD & NEW READINGS	
Tomasz Różański – Tourist activity of older people and their quality of life	42

Polish and English versions of abstracts are available here: www.weakapit.pl

Wersja papierowa czasopisma jest wersją pierwotną, w której w ostatnim numerze z danego roku publikowana jest lista recenzentów (bez wskazania opiniowanych tekstów, zgodnie z procedurą określoną przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla czasopism objętych oceną parametryczną). Lista recenzentów z lat poprzednich jest zamieszczona na stronie internetowej: www.weakapit.pl

WYCHOWANIE NA CO DZIEŃ Czasopismo założone w 1993 roku przez Toruńską Fundację Edukacyjną przy UMK „Copernicus”

Rada Naukowa: Andrzej Olubiński (przewodniczący), Zlatica Bakošová (Słowacja), Jaroslav Balvín (Czechy), Olga Chyžna (Ukraina), Ihor Dobriansky (Ukraina), Tomáš Dohnal (Czechy), Józef Górniewicz, Anna Hudecová (Słowacja), Helena Kalábová (Czechy), Mirosław Kowalski, Blahoslav Kraus (Czechy), Mária Machalová (Słowacja), Tatiana Matulayová (Czechy), Katia Mitowa (USA), Aleksander Nałaskowski, Małgorzata Orłowska, Krzysztof Piątek, Erich Petlák (Słowacja), Paweł Prüfer, Andrzej Radziejewicz-Winnicki, Jacek Szczepkowski, Bogusław Śliwerski, Wiesław Theiss, Mykola Zymomyra (Ukraina)

Redakcja: Jan Adam Malinowski (redaktor naczelny), Tomasz Biernat, Jadwiga Jastrząb, Anna M. Kola (redaktor językowy), Małgorzata Kowalik-Olubińska, Tomasz Kruszewski, Katarzyna Kuziak, Janina Malinowska (redaktor językowy), Ryszard Mikulski (redaktor techniczny), Karol Orłowski (redaktor statystyczny), Paweł Sobierajski, Katarzyna M. Wasilewska-Ostrowska (sekretarz redakcji)

Od Redakcji!

WOKÓŁ MYŚLI O WYCHOWANIU

Eugeniusz Moczuk

Thomasa S. Kuhna koncepcja „puzzle solving” jako przedmiot analizy metodologicznej zjawisk społecznych

Streszczenie: W ostatnich latach następuje proces zwiększonego zainteresowania się zagadnieniami teorii nauki. Związane jest to z tym, że na gruncie nauk społecznych dostrzega się procesy, które traktowane są jako znamiona kryzysu nauki. Wprawdzie na gruncie socjologii powstało określenie „socjologia trzecia”, która ma wskazywać, że współczesna socjologia odróżnia się od tej, która była udziałem jej twórców i następców, a także socjologii pierwszej połowy XX wieku. Jednak dwie dekady XXI wieku pokazują, że nauka winna brać pod uwagę także nowe paradygmaty naukowe, związane z istnieniem Sztucznej Inteligencji.

Jednym z przedstawicieli nauki, który miał wpływ na kształtowanie się nowego paradygmatu naukowego jest Thomas S. Kuhn, który wprowadził do nauki określenie „puzzle solving”, oznaczającego poszukiwanie nowych perspektyw naukowych, teorii i modeli, które umożliwią skuteczniejsze wyjaśnianie faktów i fenomenów w dziedzinie naukowej. Koncepcja ta może być wykorzystana w metodologicznej analizie naukowej zjawisk społecznych, wykorzystującej dorobek XXI-wiecznej nauki, a też zwiększającej znaczenie metodologii badań. Dzięki niej możliwa jest analiza wybranych określeń naukowych, wykorzystujących jakościową metodę badawczą, zwaną *Scoping Review*, polegającą na systematycznym przeglądzie literatury przedmiotu w danym zakresie (*Systematic Literature Review*), będącą swoistą „techniką mapowania” zasobów Internetu (np. Google, Google Scholar, PubMed, Scopus, Web of Science i in.), w celu poszukiwania odpowiedniej literatury przedmiotu z danej tematyki.

Słowa kluczowe: Thomas S. Kuhn, metodologia badań, paradygmat naukowy, koncepcja „puzzle solving”

*

Przemysław P. Grzybowski

Śmiech jako czynnik poprawiania jakości życia w sytuacjach kryzysowych

Artykuł stanowi przyczynek do refleksji nad śmiechem w sytuacjach kryzysowych, ujmowanych w kontekstach indywidualnych i zbiorowych (społecznych), ze szczególnym zwróceniem uwagi na wspólnototwórczą funkcję śmiechu i jego przyczynianie się do poprawiania jakości życia. Śmiech został tu opisany jako zjawisko fizjologiczne i społeczno-kulturowe oraz fundament kształtowania kultur śmiechu i wspólnot śmiechu. Autor szczególnie zwraca uwagę na funkcję tzw. ludzi śmiechu, którzy – w sytuacjach związanych z kryzysami – poprawiają jakość życia innych rozśmieszając ich, by w ten sposób rozładować napięcie i poprawić jakość życia osób uwikłanych w kryzys. Artykuł zawiera również charakterystykę terapii śmiechem, stanowiącej jeden ze środków zapobiegania kryzysom.

Słowa kluczowe: śmiech, kryzys, jakość życia, edukacja, pedagogika

PROBLEMY PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

Teresa Sołtysiak, ks. Mariusz Zbieranek

Nutka historii w szerokiej gamie oddziaływań socjalizacyjnych, profilaktycznych, rewalidacyjnych i resocjalizacyjnych

Streszczenie: Opracowanie skupiono na ukierunkowywaniu aktywności podopiecznych, w oddziaływaniach socjalizacyjnych, profilaktycznych, rewalidacyjnych i resocjalizacyjnych. Te oddziaływania mogą być realizowane wielorakimi formami, sposobami i metodami pobudzającymi różnorodną aktywność podopiecznych. W tych oddziaływaniach uwzględniono wielorakie zajęcia odciążające i uczynniające, z możliwościami włączania w nie elementów wiedzy historycznej (historii). Przedstawione zostały cele, funkcje i zadania w zakresie oddziaływań socjalizacyjnych, profilaktycznych, rewalidacyjnych i resocjalizacyjnych, a także powinności, obowiązki i zasady, którymi powinny kierować się osoby prowadzące zajęcia. Ukazano efekty płynące z realizacji tego rodzaju zajęć w działalności praktycznej. Ich egzemplifikację stanowią opisane w artykule zajęcia organizowane przez współautora artykułu – księdza – dla parafian przy ich czynnym udziale.

Słowa kluczowe: socjalizacja, profilaktyka, rewalidacja, resocjalizacja

TEORIA I PRAKTYKA PRACY SOCJALNEJ

Urszula Kempieńska, Jan A. Malinowski

Terapia zajęciowa i jej realizatorzy – z rozwiązań francuskich z odniesieniami do polskich doświadczeń

Streszczenie: Aktywność jest centralną koncepcją terapii zajęciowej, która opiera się na zasadzie, że człowiek jest istotą czynu i że działania mogą być wykorzystywane do poprawy zdrowia. We Francji akcentuje się, że zawód terapeuty zajęciowego, który pierwotnie był związany z placówkami służby zdrowia, stopniowo staje się częścią innych przestrzeni: medyczno-społeczno-edukacyjnych. Oferuje swoje usługi coraz szerszemu gronu osób, czego przykładem są dzieci z trudnościami w uczeniu się. Terapeuta zajęciowy pracuje na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ma na celu pomóc im odzyskać maksymalną autonomię. Celem niniejszego opracowania, które posiada charakter artykułu przeglądowego, jest ukazanie pracy terapeuty zajęciowego we Francji i wymogów przed nim stawianych, a także warunków pracy. Na kanwie tych informacji autorzy artykułu formułują kilka refleksji odnoszących się do sytuacji występującej w tym obszarze w Polsce.

Słowa kluczowe: terapia zajęciowa, terapia zajęciowa we Francji, terapeuta zajęciowy, zadania terapii zajęciowej, kwalifikacje terapeuty zajęciowego

METODY NAUCZANIA I WYCHOWANIA

Mariola Pałka-Pilecka

Relacja nauczyciel terapeuta a uczeń – z perspektywy personalistycznej

Streszczenie: Terapia, jako stosunkowo nowa kategoria pedagogiczna, przeniknęła także do szkół w postaci zajęć specjalistycznych, np. terapii pedagogicznej przeznaczonej dla uczniów z trudnościami w uczeniu się, prowadzonych przez nauczycieli posiadających odpowiednie uprawnienia jako kompetencje podstawowe lub dodatkowe. Ta nowa kategoria zwraca uwagę

na relację nauczyciela z indywidualnym uczniem. Celem artykułu jest więc podjęcie refleksji nad tym zagadnieniem w dwóch wymiarach: relacji osobowej mającej na celu wzbudzenie potencjału osoby i motywacji do podejmowania wysiłku na rzecz rozwoju oraz relacji treściowej – zadaniowej, ukierunkowanej na budowanie rusztowania dla myślenia i działania ucznia w trakcie rozwiązywania zadań i nabywania umiejętności. Obydwa aspekty mają wymiar relacyjny.

W podsumowaniu artykułu zwraca się uwagę na to, że kategoria relacji terapeutycznej w przestrzeni szkoły wskazuje na nowy kontekst relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem również w sytuacji dydaktyczno-wychowawczej, wzmacniając osobową podmiotowość ucznia i indywidualność jego potrzeb rozwojowych oraz edukacyjnych.

Słowa kluczowe: terapia pedagogiczna, relacja terapeutyczna, relacja osobowa, relacja zadaniowa

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Krystyna Żuchelkowska

Wychowanie dla pokoju w edukacji przedszkolnej

Streszczenie: Edukacja dla pokoju jest ważnym zadaniem w wychowaniu małego dziecka. Dlatego znajduje ona pełne odzwierciedlenie w założeniach programowych i codziennej pracy przedszkola. Realizacja tej idei w edukacji przedszkolnej jest możliwa dzięki zintegrowanemu systemowi pracy edukacyjno-dydaktycznej, obejmującemu wszystkie sfery osobowości dziecka. Sztuka odgrywa w tym procesie szczególną rolę ze względu na niezwykłą siłę oddziaływania na dziecko.

Słowa kluczowe: edukacja dla pokoju, słowo pokój, edukacja przedszkolna, idea edukacji dla pokoju

LEKTURY STARE I NOWE

Tomasz Różański

Aktywność turystyczna ludzi starszych a jakość ich życia

(**Recenzja:** Jadwiga Berbeka, Katarzyna Klimek, Agata Niemczyk, Michał Rudnicki, Renata Seweryn, *Turystyka a jakość życia seniorów*, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2021, ISBN 978-83-66491-72-4, ss. 156.)